

*mesterséged békés törvényt adni a Földnek,
megkímélni, ki meghódolt, leigázni a dolyföst!*

VII. ÉNEK. A hajóhad Caietánál, Latiumban kiköt. A királynak csak lánya van, Lavinia, és a jóslatok szerint nem szabad férjhez adni, csak messziről jött kérőhöz. Aeneas csapata a parton szerény lakomához lát, abrosz helyett árpalepényt terít a földre, de a legénység éhes, és annak is nekilát. „*Jaj, hisz az asztalt is megrágjuk*” - mondja Iulus; a háriaki királynő jóslata beteljesedett: célba értek. Aeneas követet küld a királyhoz, hogy vendégjogot kérjen. Latinus válasza: nemcsak vendégként látja szívesen őket, de lehet, hogy még leányát is a vendég fejedelméhez adja. Juno az Alvilág segítségét kéri, hogy Allecto fúria vizsályt szítson a latinok és a trójaiak között. Fellázítja a latin királynét, Amátát és a latin anyákat, mert idegennek, ráadásul trójainak akarják adni a királylányt, holott ismeretes Paris és Helena sorsa. Az asszonyok Laviniaival együtt Allectus-ünnepi táncot lejtene az erdőben. Turnus, a szomszéd királyfi már Lavinia vőlegénye volt, most őt látítja fel a fúria, Latinus király megszegte ígéretét. Ezután a trójai ifjakhoz megy, akik éppen vadásznak, és ráveszi Iulust, hogy egy szelídített szarvast ejtsen el. Ez a szarvas Latinus nyájának főpásztoráé, illetve annak lánya, Silvia találta meg kiskorában, és nevelte fel. A megszebzt szarvas bögése a parasztokat is fellázítja, a parasztok és a pásztrok botokkal támadnak, és fellármázzák a fegyveresekeket is. A mezőn kitor a csata, áldozatok hullanak. Amátá a nők élén rohan vissza, és maga nyitja ki a háború kapuját Juno segítségével. Latinus kétségbeesik: ő békét ígért, de a sors erősebb nála. Nincs más hátra, mindkét oldalról felvonul a sereg. Utolsóának Camilla amazoncsapata.

VIII. ÉNEK. Aeneas látja, hogy minden ellene esküszik. Nehezen alszik el. Álmában megjelenik Tiberius folyamisten, támogatásáról biztosítja, és azt ajánlja, keresse fel Évandert a Pallatiumon (Palatinus-dombon, a későbbi római fellelegváránál), mert ő is a latinok ellensége. Kiderül, hogy Evander barátja volt Anchisesnek, Aeneas atyjának, de már öreg, és így segítségül egyetlen fiát, Pallast bízta fegyvereseivel Aeneasra. Megmutatja Aeneasnak a hét dombot, és elmeséli történetüket. Közben Venus, Aeneas anyja férjének, Mars hadistennek szól, kovácsoltasson a hősnek csodálatos, fegyverzetet, hogy sebezhetetlen legyen. Mars Vulcanushoz fordul, aki ki is faragja, Venus két galambja jelzi Aeneasnak, hogy itt az idő, amikor fegyvereit megkapja. A pajzsok kifaragták Róma történetét.

*Bár nem tudta, miről szól, örvendezve csodálta,
és ezzel vállára emelte utódai sorsát.*

IX. ÉNEK. Juno ösztönzésére Aeneas távollétében Turnus megtámadja a trójaiak táborát. Aeneas parancsa, hogy ne vegyék fel a harcot, míg ő vissza nem tér. Turnus tehetetlenségében fel gyújtja a hajóhadukat a kikötőben, de azok elvarázsolt fából vannak, és nem gyulladnak meg, hanem nimfákká változnak, és megindulnak a Tiberisen. Nisus és Euryalus állnak őrt. Nisus elhatározza, hogy hírt visz Aeneasnak a támadásról. Euryalus is vele megy. Mindenki alszik az ellenséges táborban. Nagy öldöklést visznek végbe, de végül is mindketten áldozatul esnek. A trójaiak táborában nagy a gyász, mikor a kardra tűzött fejeket felmutatják, főként az ifjú Euryalus anyja esik kétségbe, aki egyetlen fia miatt maradt annak idején Acestorában, hanem elkísérte a csatába. Iulus Ascanius ebben a csatában esik át tűzkeresztségen. Hibátlan lövészt maga Apollo is elismeri: „*Üdvözlégy fiu, hőstettekkel a csillagokig jutsz!*” (Sic itur ad astra) „*Szűk már Trója neked!*” Itt hallunk először arról, hogy nem Trója újjáépítéséről, hanem többről van szó, és ez a több már nem Aeneas, hanem Iulus nevéhez, a Julius nemzetséghez kötődik. Turnust beszorítják a sánca. Egyedül is szembeszáll mindenkivel, de csak Jupiter személyes beavatkozása menti meg az életét: beugrik a folyóba, a folyó pedig hazaviszi atyja várába, Ardeába.

X. ÉNEK. Jupiter gyűlésbe hívja az isteneket. Venus panaszkodik: Trója bukása után a főisten elégtételt, győzelmet ígért. Juno viszont Turnus és a latinok pár át fogja: csak hazájukat védik a betolakodók ellen. Jupiter döntése: „*Győzzön a harciszerencse!*” Aeneas és serege hazatérőben találkozik a nimfákká változott hajókkal. Ismét kitor az ütközet. Turnus megöli Évandert fiát, az ifjú Pallast, és hadiszákmányként elveszi fegyvereit. Aeneas megsebesíti a legerősebb ellenséges vezért, Mezzentiust. Fia, az ifjú Lausus kihívja Aeneast, aki nem akarja megölni az ifjút, de végül is önvédelemből kénytelen:

*Ó, te szerencsétlen fiu, neked e hősi dicsőség
díjával kegyes Aeneas mit is adna, mi méltó?
Tartsd meg fegyvereid, miknek nemrégén örültél,
őseid árnyaihoz, hamvad most visszabocsátom.*

XI. ÉNEK. Pallast nagy díszkísérettel viszik haza atyjához, hogy eltemesse. Temetés, gyász mindenfelé, de úgy tűnik, Aeneas csapata már megnyerte a csatát. Latinus követei visszajönnek a görög Diomedesnek városából azzal a válasszal, hogy Aeneas maga az isteni végzet segíti, semmi értelme nincs a csatának. Latinus a békekötést fontolgatja. Drancés viszont Turnust provokálja: az ő házassága miatt már úgys túl sokan estek el,

vívjon ő maga. Turnus felajánlja a királynak: megvív Aeneasszal Laviniaért. Közben hírnök jő: a trójaiak támadnak. Turnus a hadsereg egyik szárnyát Camillára bízta, aki Diana papnője. Az istennők siratják: a vadászó szűznek, mivel emberekre emelte fegyverét, meg kell halnia, de gyilkosán maga Diana áll majd bosszút. „*Ahány nyilvesszót lőtt ki a szűzlány, / annyi a phryg elesett hős.*” Egy ligur hős azzal provokálja a lányt, hogy csak a lova erős, „*hagyd a futást mégis most, álljunk szembe a sikon*”. A lány leszáll a lóról. De a ligur hős nem, Camilla mégis megelőzi. A főistenség ezt már rossz néven veszi, és fellázítja a hadsort. Camilla éppen egy aranyvértés hőst kerget a zsákmányért, amikor Arruns célba veszi és el is találja. Opis nimfa, Diana egyik kísérfője megy bosszút állni, a gyilkos övéitől elhagyatva hal meg idegen csatásokon. Camilla halála után a csata elül, épp meglátna egymást a két ellenfél: Turnusszal szembejön Aeneas, de lemegy a nap, mindkét csapat táborot üt.

XII. ÉNEK. Turnus közli Latinusszal, hogy kiáll a párviadalra Mind a király, mind a királyné lebeszéli, hiszen rokon, ne áldozza föl magát. Az istenek megint közbeszólnak: Juno tudja, hogy Turnus veszíteni fog a párviadalban. A hős nővére, Juturna szüzességét adta egykor Jupiternek, és cserébe örök életet kapott. Turnus kocsisának képében Juturna megakadályozza, hogy Aeneasszal találkozzék. A két sereg megzavarodik, Aeneas hiába csillapítja az indulatokat, egy orvlövész megsebesíti. Sebét hiába próbálja meggyógyítani öreg orvosa, Venus jön segítségére egy csodálatos gyógyírral, de így is lassúbb lesz a hős futása. Turnus végre rájön a cselre, és megkeresi a sebesült Aeneast. Ő felölti páncélját, és az eposzban először és utoljára fiához szól búcsúképpen:

*Gyermek, férfierényt és tümi nehéz veszedelmet
íme tanulhatsz tőlem. Másoktól a szerencsét.
Ebben a harcban még véd jobban, díja tiéd lesz.
Hogyha megérlelt majd az idő, s cselekedni neked kell,
emlékezz, s a tiédnek példája hevitsen,
Aeneas, az atyád, nagybátyád hőszívű Hector!*

A főisten és felesége felhőből nézi a párbajt. Jupiter közli, hogy Aeneasból isten lesz, győznie kell. Juno hívja vissza Juturnát. Juno „csak” azt kéri, hogy „*Trója nevét is hagyd pusztulni, ha városa pusztult*”, a békekötés és a házasság után is hívják őket latinoknak. Ebbe Jupiter beleegyezik, úgys ő adja közös szokásrendszerüket, erkölcsüket, „*s lesz egynyelvű latin nép*”. A földön eldől a párviadal, Turnus kegyelmet kér. Aeneas meg is adná, mikor felfedezi ellenfele vállán a fiatal Pallas, Évander fiának kardszíját. Most tehát Pallas ért áll bosszút, ahogy Évandernek, első itáliai szövetségeseinek ígérte: „*Pallasnak sebe öl meg vérrel mosva le bűnöd.*”